

Kommissionens årliga politiska strategi för år 2009

Sammanfattning

I utlåtandet redovisar utskottet sin granskning av kommissionens årliga politiska strategi för 2009 (KOM 2008/72). Inget annat utskott har yttrat sig till utrikesutskottet. Utskottet diskuterar i utlåtandet åtta av de frågor som kommissionen lyfter fram i strategin:

- Lissabonfördraget
- Utvidgningen
- Den Europeiska grannskapspolitiken
- EU:s budgetöversyn
- Lissabonstrategin
- Folkhälsa
- Strategin för hållbar utveckling
- Förhandlingarna om ett internationellt klimatavtal för perioden efter 2012

Utskottet föreslår att utlåtandet läggs till handlingarna. Till utlåtandet har fogats en motivreservation och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Förslaget huvudsakliga innehåll	4
Utskottets granskning	6
Lissabonfördraget	6
Utvidgningen	7
Den europeiska grannskapspolitiken	8
EU:s budgetöversyn	8
Lissabonstrategin	9
Folkhälsa	10
Strategin för hållbar utveckling	11
Förhandlingar om ett internationellt klimatavtal för perioden efter 2012	11
Reservation	13
Kommissionens årliga politiska strategi för 2009 (KOM 2008/72) – motiveringen (v, mp)	13
Särskilt yttrande	16
Kommissionens årliga politiska strategi för 2009 (KOM 2008/72) (s)	16
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	21

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Kommissionens årliga politiska strategi för 2009 (KOM 2008/72)

Riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Reservation (v, mp) – motiveringen

Stockholm den 24 april 2008

På utrikesutskottets vägnar

Göran Lenmarker

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Göran Lenmarker (m), Urban Ahlin (s), Gustav Blix (m), Carina Hägg (s), Anne-Marie Pålsson (m), Birgitta Ohlsson (fp), Kenneth G Forslund (s), Walburga Habsburg Douglas (m), Kerstin Engle (s), Alf Svensson (kd), Hans Linde (v), Carin Runeson (s), Holger Gustafsson (kd), Mats Sander (m), Olle Thorell (s), Max Andersson (mp) och Ulrika Carlsson i Skövde (c).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Europeiska kommissionen antog den 13 februari 2008 en årlig politisk strategi för år 2009 (KOM/2008/72). En engelsk språkversion av strategin överlämnades till utrikesutskottet för kännedom med kopia till övriga utskott den 19 februari 2008. Den svenska versionen inkom den 28 februari 2008 och överlämnades till utrikesutskottet samma dag med kopia till övriga utskott. Kammaren hänvisade den 27 mars dokumentet till utrikesutskottet för granskning jämlikt 10 kap. 4 § riksdagsordningen.

Enligt uppgift från Regeringskansliet avses ingen faktagrupp att överlämnas till riksdagen med anledning av kommissionens årliga politiska strategi.

En debatt om aktuella frågor i EU-samarbetet, bl.a. mot bakgrund av kommissionens årliga politiska strategi, hölls i kammaren den 6 mars med deltagande av statsrådet Cecilia Malmström.

Utrikesutskottet har inhämtat att inget annat utskott önskat yttra sig till utrikesutskottet med anledning av kommissionens årliga politiska strategi.

Förslagets huvudsakliga innehåll

I den politiska strategin sägs att 2009 är ett viktigt år, eftersom det är då ett nytt Europaparlament väljs och en ny europeisk kommission utses. Om medlemsstaternas ratifikation går som planerat kommer Lissabonfördraget att träda i kraft 2009. Med en stabil institutionell ram kan EU inrikta sig på framtidens konkreta utmaningar – t.ex. att främja hållbar tillväxt och sysselsättning i en alltmer globaliserad tid och att driva på EU:s övergång till en utsläppsnål och energieffektiv ekonomi.

I den politiska strategin för 2009 presenterar kommissionen de prioriterade frågorna och hur resurser ska fördelas under den sittande kommissionens sista år. Själva kärnan i kommissionens arbete sägs vara de strategiska mål som fastställdes vid mandatperiodens början – nämligen att främja välförstånd, solidaritet, frihet och säkerhet samt att befästa EU som global partner. Kommissionen har sedan den tillträdde tagit initiativ för att möta dessa mål, för att driva på EU:s politiska dagordning och för att befästa EU:s ställning i en globaliserad omvärld.

Med tanke på de förändringar av institutionerna som kommer att äga rum under 2009 räknar kommissionen med att merparten av lagstiftningsinitiativen läggs fram 2008, enligt kommissionens meddelande 2007 (640). Under 2009 kommer kommissionen att arbeta nära tillsammans med rådet och parlamentet för att nå enighet om de förslag som fortfarande är under

behandling. Kommissionen kommer i första hand att se till att gemenskapens regelverk tillämpas riktigt och i enlighet med de nya riktlinjerna från september 2007, enligt meddelande 2007 (502). Kommissionen kommer också, enligt sin årliga politiska strategi för år 2009, att se till att de finansieringsprogram som man enats om för perioden 2007–2013 förvaltas effektivt och att programmen för perioden 2000–2006 avslutas, i enlighet med principerna för sund ekonomisk förvaltning.

Kommissionen redovisar att den också kommer att blicka framåt och lägga grunden för det framtida arbetet. När Lissabonfördraget trätt i kraft måste kommissionen lägga fram flera särskilda förslag för att ge olika bestämmelser i fördraget full kraft och för att ge EU-medborgarna nya möjligheter och fördelar. Arbetet med budgetöversynen och den remissrunda som nu pågår sägs i den årliga strategin bana väg för en ny budgettram, som ska föreslås av nästa kommission.

Kommissionen kommer också att gå vidare med färdplanen för högprioriterade områden i nästa etapp av strategin för hållbar utveckling. Kommissionen har åtagit sig att hålla personalstyrkan konstant och har därför inte begärt några nya tjänster för perioden 2009–2013, när man väl tillsatt den sista omgången tjänster för den senaste utvidgningen som avsåg Bulgarien och Rumänien. Övriga rekryteringsbehov ska lösas genom interna omplaceringar.

Bland de prioriteringar som kommissionen närmare diskuterar i den årliga politiska strategin för 2009 nämns följande:

- Tillväxt och sysselsättning
- Klimatförändring och en hållbar utveckling i Europa
- Gemensam invandringspolitik
- Medborgarna i centrum
- EU som partner i världen
- Bättre lagstiftning – resultat och förändring av lagstiftningsarbetet samt
- Kommunikation om Europa.

Utskottets granskning

Utrikesutskottet har dubbla uppgifter när det gäller Europeiska unionen. Utskottet ansvarar t.ex., när så är behövligt, för riksdagens beredning av övergripande frågor som rör Europeiska unionen. Vidare har utskottet, enligt riksdagsordningen, ansvar att följa EU-frågorna inom sitt beredningsområde som fackutskott. Utskottet konstaterar att kammaren mot denna bakgrund till utskottet överlämnat kommissionens årliga politiska strategi för år 2009 för granskning jämlikt 10 kap. 4 §.

Utskottet noterar inledningsvis att en debatt om aktuella frågor i EU-samarbetet, bl.a. mot bakgrund av kommissionens årliga politiska strategi, har hållits i kammaren den 6 mars vid vilken ledamöter gavs möjlighet att debattera framtida utmaningar för unionen med statsrådet Cecilia Malmström. Inget annat av riksdagens 14 utskott har valt att yttra sig till utrikesutskottet över kommissionens årliga politiska strategi.

Utskottet finner anledning, bl.a. mot bakgrund av den vikt som utskottet fäster vid det svenska ordförandeskapet hösten 2009 och som därvidlag har viss beröring med nu aktuellt strategiskt dokument, att upprepa överväganden som gjorts i det av utskottet samtidigt justerade betänkandet 2007/08:UU10 med anledning av regeringens skrivelse 2007/08:85 Berättelse över verksamheten inom Europeiska unionen 2007 i de delar där frågor uppmärksammas som även tagits upp av kommissionen i den årliga strategin.

Lissabonfördraget

Under år 2007 har förhandlingarna om ett nytt fördrag för unionen återupptagits och slutförts. Sammansatta konstitutions- och utrikesutskottet behandlade, inför Europeiska rådets möte i juni 2007, olika aspekter på frågan om ett fördrag för EU vilka kunde anses vara av central betydelse för Sveriges agerande under mötet och vid de politiska förlopp som skulle kunna komma att följa därefter (betänkande 2006/07:KUU1).

Den 13 december undertecknades fördraget i Lissabon. Med det nya fördraget kan EU arbeta effektivare och samtidigt bli modernare, mer demokratiskt och tydligare för medborgarna. Unionen blir både öppnare och mer effektiv.

Utskottet konstaterar att det finns goda förhoppningar att fördraget ska kunna ratificeras av unionens samtliga medlemsstater så att det kan träda i kraft vid det kommande årsskiftet. I departementspromemoria Ds 2007:48 lämnas en redogörelse för och analys av Lissabonfördraget. Departementspromemorian har varit föremål för remissbehandling. Utskottet förutsätter att reformfördraget, såsom statsrådet Cecilia Malmström givit uttryck för i

ett interpellationssvar, föreläggs riksdagen för ställningstagande på samma sätt som skett vid tidigare fördragsförändringar. Ett svenskt godkännande genom riksdagens beslut har brett stöd bland riksdagens ledamöter.

Utvidgningen

EU:s utvidgning är en av EU-samarbetets största framgångar. Utskottet noterar att kommissionen i november 2007 presenterade en utvidgningsstrategi, KOM (2007) 663, i vilken kommande och aktuella utmaningar på utvidgningsområdet redovisas. Utskottet konstaterar att kommissionens strategipapper inte stänger några dörrar för EU:s fortsatta utvidgning.

Av övertygelse och med stöd av Romfördragets bestämmelser om att samarbetet står öppet för alla demokratier i Europa som vill och kan uppfylla de krav som detta ställer anser utskottet att EU:s fortsatta utvidgning är av strategisk betydelse för unionen som helhet. Sverige har därför i stor politisk enighet gett starkt stöd åt utvidgningsprocessen.

Utvidgningen har på ett mycket påtagligt sätt förbättrat förutsättningarna för fred och välbefinnande i vår del av världen och skapat en modell för fredligt samarbete och integration som inspirerar världen i övrigt. EU har därmed kunnat fungera som ett föredöme för det internationella samarbetet.

Det är utskottets uppfattning att dynamiken i utvidgningsprocessen måste bevaras och att EU:s dörrar måste hållas öppna. Utvidgningen medför politiska, ekonomiska och miljömässiga fördelar för alla inblandade länder. En större union innebär också bättre möjligheter att skapa en säkrare och tryggare tillvaro för EU:s medborgare. Med fler medlemmar har EU bättre förutsättningar att lösa gemensamma problem och t.ex. bekämpa internationell organiserad brottslighet och människosmuggling. Ett annat tydligt exempel är klimat- och miljöfrågan.

Den 1 januari 2007 kunde Bulgarien och Rumänien hälsas välkomna som medlemmar i unionen. EU har beslutat att kommissionen ska fortsätta att granska Bulgariens och Rumäniens anpassningsarbete inom området för rättsliga och inrikes frågor samt jordbruksområdet även efter ländernas anslutning. Länderna ska rapportera om sina framsteg till kommissionen var sjätte månad. Rapporterna utgör underlag inför de utvärderingar som kommissionen presenterar för rådet två gånger per år. Efterhandsgranskningen kan pågå i maximalt tre år (dvs. till och med utgången av 2009) och ligger till grund för om eventuella skyddsklausuler kommer att behöva utlösas. I juni presenterades kommissionens rapporter, KOM(2007) 377 respektive KOM(2007) 378, om Bulgarien och Rumänien efter anslutningen till EU.

Under år 2007 fortsatte medlemskapsförhandlingarna med Kroatien och Turkiet. Det är utskottets uppfattning att utvidgningsförhandlingarna med Turkiet och Kroatien ska fortsätta i den takt som ländernas förberedelser medger. Även övriga länder på västra Balkan bör stödjas i deras strävan

att närma sig unionen. Såvitt avser Kroatien kan utskottet hysa förhoppningen att det nu i landet ska vara möjligt att accelerera reformprocessen på ett sådant sätt att det blir realistiskt att avsluta medlemskapsförhandlingarna under Sveriges ordförandeskap i unionen. Utskottet, som tillsammans med EU-nämnden nyligen mötte Turkiets premiärminister Tayyip Erdogan och turkiska parlamentariker och ministrar, anser att ett turkiskt medlemskap i Europeiska unionen skulle ha stor betydelse inte bara för vår gemensamma utveckling utan också för unionens globala vikt och trovärdighet.

Den europeiska grannskapspolitiken

Att bidra till demokratisk utveckling och ekonomisk integration i närområdet är en av EU:s mest centrala utrikespolitiska uppgifter. Utskottet, som nyligen erhållit en föredragning om den europeiska grannskapspolitiken, konstaterar att Sverige fortsätter att vara drivande i arbetet med att stärka densamma. Den ger en möjlighet för länder från Marocko i väst till Azerbajdzjan i öst att komma närmare Europeiska unionen.

Det kan framhållas att utskottet i betänkandet bl.a. betonade att regeringen, i balansen mellan grannskapspolitikens inriktning på de östliga grannländerna och länderna kring Medelhavet, måste förmå EU att flytta tyngdpunkten så att ett genuint politiskt och ekonomiskt engagemang från unionens sida för länderna i EU:s östra närområde garanteras. Utskottet framhöll också att grannskapspolitiken inte ska ses som en ersättning för medlemskap för de länder som så småningom kan och vill söka medlemskap i EU. Utskottet står fast vid den uppfattning som tidigare framförts att EU:s politik i förhållande till grannländerna Moldavien, Ukraina och Vitryssland bör innehålla ett medlemskapsperspektiv.

Utskottet konstaterar samtidigt att Europeiska rådet i mars i år godkände principen om en union för Medelhavsområdet som kommer att omfatta EU:s medlemsstater och de kuststater runt Medelhavet som inte är medlemmar av EU. Europeiska rådet uppmanade kommissionen att förelägga rådet de förslag som krävs för att införa toppmötet i Frankrike i juli 2008 fastställa de närmare bestämmelserna för vad som kommer att kallas ”Barcelonaprocessen: En union för Medelhavsområdet”.

EU:s budgetöversyn

Utskottet vill inledningsvis erinra om att Europeiska rådet i december 2005 enades om EU:s långtidsbudget (finansieringsram) för perioden 2007–2013. Den fleråriga finansieringsramen saknar rättslig grund i fördragen. Därför formaliseras överenskommelsen genom ett interinstitutionellt avtal mellan ministerrådet, Europaparlamentet och Europeiska kommissionen. I april 2006 enades Europaparlamentet, ministerrådet och Europeiska kommissionen om en ny finansieringsram för perioden 2007–2013. Den nuvarande finansieringsramen är den fjärde i ordningen. Avtalet innehåller

också, som en återspeglning av överenskommelsen från Europeiska rådet i december 2005, en uppmaning till kommissionen att genomföra en översyn över budgetens prioriteringar och finansiering under 2008 och 2009.

Utrikesutskottet har dubbla uppgifter när det gäller Europeiska unionen. Utskottet ansvarar t.ex., när så är behövligt, för riksdagens beredning av övergripande frågor som rör Europeiska unionen. Vidare har utskottet, enligt riksdagsordningen, ansvar att följa EU-frågorna inom sitt beredningsområde som fackutskott. Utskottet har aktivt följt förhandlingsarbetet inför de föregående budgetperioderna och den nu gällande finansieringsramen för 2007–2013.

Kommissionen presenterade i september 2007 meddelandet ”Budgetreform för ett Europa i förändring” (SEK[2007]1188) för en samrådsprocess i EU på nationell, regional och lokal nivå. Samrådet pågår fram till den 15 juni 2008, sedan kommissionen förlängt samrådsprocessen. Mot bakgrund av vad utskottet anfört i det ovanstående om utskottets dubbla roller valde utskottet att yttra sig till finansutskottet både på ett övergripande plan och med inriktning på det utrikespolitiska området (2007/08:UU2y). Riksdagen fattade den 10 april beslut om finansutskottets utlåtande 2007/08:FiU14, till vilket utrikesutskottet yttrat sig.

Utskottet har i det ovan nämnda yttrandet t.ex. framhållit att effektiva verktyg krävs för att EU ska kunna arbeta med viktiga utmaningar som klimatförändringarna, göra Europas ekonomi konkurrenskraftig, bekämpa gränsöverskridande brottslighet samt bedriva en aktiv och samstämmig utrikes- och säkerhetspolitik. Både EU:s jordbrukspolitik och regionalpolitik behandlades av utskottet. EU:s jordbruks- respektive regionalpolitik måste reformeras till omfattning och innehåll. I likhet med den gemensamma jordbrukspolitiken fann utskottet, vilket framgår av yttrandet, skäl för en minskning av de gemensamma resurserna för finansieringen genom strukturfonderna. Regionalstödet bör i störst utsträckning riktas till delar av unionen som är relativt sett nyare och fattigare samt har en mer komplicerad, ibland konfliktfylld historia. Stödet bör inte omfatta delar av unionen med relativt högt välbefinnande. Vidare ansåg utskottet det angeläget att frågor om intern styrning, kontroll och öppenhet beträffande hanteringen av gemensamma medel bör uppmärksammas inom ramen för EU:s budgetöversyn.

Resultatet av samrådet ska utgöra underlag för en vitbok som kommissionen avser att presentera i slutet av 2008 eller början av 2009. Därefter kommer rådet och Europaparlamentet att ta ställning till budgetöversynen. Utskottet noterar att den kan komma att avslutas under det svenska ordförandeskapet i EU hösten 2009.

Lissabonstrategin

Lissabonstrategin utgör EU:s gemensamma verktyg för hållbar tillväxt och full sysselsättning och syftar till att driva på ekonomiska reformer, stärka den sociala sammanhållningen i unionen samt främja en miljömässigt håll-

bar utveckling. Arbetet följer den årliga cykel som etablerades i och med halvtidsöversynen av Lissabonstrategin 2005, med integrerade riktlinjer som ska ligga till grund för medlemsstaternas treåriga handlingsprogram för genomförandet av Lissabonstrategin i den nationella politiken. Riktlinjerna fokuserar på reformer för att främja konkurrenskraft och ekonomisk tillväxt samt ökad sysselsättning inom ramen för det övergripande målet för hållbar utveckling. Strategin följs upp varje år av stats- och regeringscheferna vid vårtoppmötet som utvärderar framstegen i Lissabonstrategin och ger vägledning för det fortsatta arbetet.

Utskottet konstaterar att EU:s tillväxt- och sysselsättningsstrategi, den s.k. Lissabonstrategin, både under den nuvarande och tidigare regeringen varit en högt prioriterad fråga för Sverige. Sverige har verkat för kontinuitet och långsiktighet i strategin för att säkerställa ägarskapet och ett kraftfullt genomförande av strategin såväl på EU-nivå som på nationell nivå.

Först när livslångt lärande blir en realitet för alla i alla medlemsländer finns det, menar utskottet, förutsättningar för att nå målen i Lissabonstrategin. Insikter om vikten av utbildning har vuxit fram i allt vidare kretsar och utbildningsfrågor lyfts därför fram i allt fler sammanhang. Det är utskottets uppfattning att personers rörlighet underlättas när kvalifikationer blir jämförbara över nationsgränserna. Utskottet noterar att en europeisk referensram för kvalifikationer därför ska inrättas. Det betyder att ett verktyg skapas för att jämföra nivån på kvalifikationer (utbildningsbevis, yrkescertifikat etc.) mellan de europeiska länderna. Regeringen analyserar för närvarande hur svenska kvalifikationer kan relateras till den europeiska referensramen.

Såvitt avser jämställdhet kan utskottet konstatera att Sverige aktivt arbetar för att främja jämställdhet inom alla politikområden och för att stärka jämställdhetsintegreringen såväl i rådets arbete som i genomförandet av EU:s större processer och program. Sverige verkar särskilt för genomförandet av den europeiska jämställdhetspakten inom ramen för Lissabonstrategin.

Folkhälsa

Folkhälsoområdet är huvudsakligen en nationell kompetens, men det finns, menar utskottet, behov av att tillsammans inom EU arbeta för en förbättrad folkhälsa. Därför bör Sverige lägga vikt vid EU-frågor relaterade till gränsöverskridande hälsoproblem, bl.a. alkoholrelaterade hälsoproblem och smittsamma sjukdomar. Det är också utskottets uppfattning att såväl den nuvarande som föregående regeringen inom EU har verkat för en restriktiv syn på alkohol.

Utskottet noterar att socialutskottet, i ett av riksdagen beslutat utlåtande 2007/08:UU10, nyligen tagit upp folkhälsofrågor inom EU. I utlåtandet behandlades, utifrån riksdagsordningens 10 kap. 4 §, kommissionens vitbok ”Tillsammans för hälsa: Strategi för EU 2008–2013” (KOM [2007] 630). Socialutskottet välkomnade kommissionens förslag till ny hälsostra-

tegi för EU mot bakgrund av nyttillkomna utmaningar såsom t.ex. den åldrande befolkningen, pandemier och andra allvarliga fysiska och biologiska händelser samt bioterrorism. Socialutskottet fann samarbetet på EU-nivå i olika hälsofrågor positivt, under förutsättning att det sker med beaktande av subsidiaritetsprincipen och att det nationella ansvaret för att ge och organisera hälso- och sjukvårdstjänster respekteras. Utrikesutskottet finner inte anledning att göra något annat ställningstagande och noterar att regeringen nyligen till riksdagen överlämnat proposition 2007/08:110 En förnyad folkhälsopolitik.

Strategin för hållbar utveckling

Europeiska rådet antog en ny EU-strategi för hållbar utveckling i juni 2006. Den strategin bygger vidare på den som beslutades under det svenska ordförandeskapet vid Europeiska rådets möte i Göteborg 2001. Strategin lyfter fram sju större utmaningar samt mål och insatser som är kopplade till utmaningarna.

Utmaningarna rör ett brett spektrum av frågor: klimatförändringar, ren energi, hållbara transporter, hållbar konsumtion och produktion, bevarande och förvaltning av naturresurser, folkhälsa, social integration, demografi och invandring samt global fattigdom och hållbar utveckling.

Strategin ska följas upp vartannat år. Kommissionen lämnade i slutet av oktober sin första lägesrapport, KOM(2007)642, om strategin. Enligt denna satsar medlemsstaterna alltmer på långsiktig hållbarhet, men många fler åtgärder behövs för att vända utvecklingen åt rätt håll. Kommissionsdokumentet utgjorde underlag för Europeiska rådets möte och uppföljning i december. EU:s stats- och regeringschefer instämde i kommissionens bedömning att prioriteringarna i hållbarhetsstrategin är fortsatt aktuella och att kommande period ska fokusera på genomförandet. Utskottet konstaterar att kommissionens nästa översynsrapport ska presenteras i juni 2009, vilket innebär att översynen kan komma att falla inom ramen för det svenska ordförandeskapet hösten 2009.

Förhandlingar om ett internationellt klimatavtal för perioden efter 2012

Klimatfrågan är global och måste därför hanteras internationellt. Det internationella samarbetet för att begränsa klimatförändringar regleras framför allt genom FN:s konvention om klimatförändringar och det tillhörande Kyoto-protokollet.

Den stora utmaningen i arbetet för ett framtida effektivt och globalt klimatavtal är att komma överens om hur åtaganden och ansvar för utsläppsminskningar, anpassning till klimatets förändring och finansiering av åtgärder ska fördelas. Enligt utskottets uppfattning bör det framhållas att minskade utsläpp, utifrån klimatsynpunkt, är lika värdefulla oavsett var på jorden de

genomförs. Ett framtida effektivt och globalt avtal måste accepteras av både industriländer och utvecklingsländer och samtidigt ge tillräckliga resultat i form av minskade utsläpp.

Det klimatavtal som ska ta vid när Kyotoprotokollets åtaganden löper ut år 2012 måste beslutas senast hösten 2009, under klimatkonventionens partskonferens COP 15 i Köpenhamn och under Sveriges ordförandeskap i EU:s ministerråd. Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar och EU måste, enligt utskottet, inta en ledande roll i de internationella förhandlingarna.

Utöver vad som i det ovanstående framkommit har utskottets granskning av KOM (2007)72 inte föranlett någon vidare åtgärd. Utlåtandet föreslås läggas till handlingarna.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Kommissionens årliga politiska strategi för 2009 (KOM 2008/72) – motiveringen (v, mp)

av Hans Linde (v) och Max Andersson (mp).

Ställningstagande

Lissabonfördraget

Under år 2007 har förhandlingarna om ett nytt fördrag för unionen återupptagits och slutförts. Sammansatta konstitutions- och utrikesutskottet behandlade, inför Europeiska rådets möte i juni 2007, olika aspekter på frågan om ett fördrag för EU vilka kunde anses vara av central betydelse för Sveriges agerande under mötet och vid de politiska förlopp som skulle kunna komma att följa därefter (bet. 2006/07:KUU1). Vänsterpartiet och Miljöpartiet avgav en gemensam reservation.

Den 13 december undertecknades i Lissabon fördraget.

Den svenska regeringen har för avsikt att under 2008 låta Sveriges riksdag ratificera den nya EU-grundlagen, som nu har omformulerats och går under det nya namnet Lissabonfördraget, i syfte att det ska träda i kraft i tid till Europaparlamentsvalet i juni 2009.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet har vid upprepade tillfällen drivit kravet på att låta svenska folket ta ställning till den stora förändring av svensk demokrati som detta fördrag innebär.

Det är vår uppfattning att sakliga och demokratiska skäl entydigt talar för en folkomröstning om EU:s nya grundlag. Den sittande riksdagen kan inte anses ha mandat att fatta beslut om ratificering av Lissabonfördraget utan vägledning av en föregående folkomröstning.

EU:s budgetöversyn

En del i uppgörelsen om långtidsbudgeten för perioden 2007–2013 i december 2005 var att det skulle tas initiativ till en översyn av EU:s budget. Detta översynsarbete har nu påbörjats, vilket välkomnas. Kommissionen presenterade i september 2007 meddelandet ”Budgetreform för ett Europa i förändring” (SEK[2007]1188) för en samrådsprocess i EU på nationell, regional och lokal nivå. Samrådet pågår fram till den 15 juni 2008. Vänsterpartiet och Miljöpartiet har i två separata reservationer i det av riksdag-

gen godkända utlåtandet 2007/08:FiU14 Översyn av EU:s budget nyligen redovisat utgångspunkterna för respektive partis inställning till nu pågående översynsarbete.

Både Vänsterpartiet och Miljöpartiet anser det angeläget att initiativ tas för att anpassa EU:s budget så att framtidsfrågor som klimat- och miljöpolitik prioriteras och får en ökad andel av EU:s budgetram samt att EU:s budget klimatsäkras. Att klimatsäkra EU:s budget innebär att den inte ska gå till verksamhet som förstör klimatet. Det betyder t.ex. mindre ekonomiska resurser till motorvägar och flygplatser och mer pengar till järnvägar. När det gäller just järnvägspolitiken finns ett klart mervärde för EU: Ska människor kunna ersätta flygresor (som förstör klimatet) med järnvägsresor (som är bättre för miljön) krävs också att järnvägsnäten över gränserna förbättras och att en kraftig utbyggnad av höghastighetståg inom och över nationsgränser görs.

Vi anser att det bör tillsättas en särskild arbetsgrupp på EU-nivå för att se över EU:s budget utifrån klimatfrågan, som ett led i den påbörjade översynen, och se på hur och inom vilka områden åtgärder krävs för att EU-budgeten ska kunna klimatsäkras. Det borde ligga både i Sveriges och i EU:s intresse att utforma budgeten så att den inte påskyndar klimatförändringarna.

Resultatet av samrådet ska utgöra underlag för en vitbok som kommissionen avser att presentera i slutet av 2008 eller början av 2009. Därefter kommer rådet och Europaparlamentet att ta ställning till budgetöversynen. Vi noterar att den kan komma att avslutas under det svenska ordförandeskapet i EU hösten 2009.

Lissabonstrategin

Lissabonstrategin innehåller en rad riktlinjer vad gäller miljö, sysselsättning, ekonomi och sociala frågor. I sig är det inget större fel på ambitionerna, men det ramverk som omger processens genomförande sätter i själva verket krokben för de goda intentionerna. Genomgående anges marknadsliberala avregleringar, konkurrensutsättning och privatiseringar som vägen till förverkligande av målen. Vi menar t.ex. att de miljörelaterade frågorna inom EU för närvarande generellt sett blir alldeles för styvmoderligt behandlade. Ett tydligt exempel på detta är Lissabonstrategin där miljödimensionen, jämte den sociala dimensionen, fått stryka på foten för den ekonomiska.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet menar att Lissabonstrategin ska bygga på varje enskilt lands särskilda förutsättningar och behov och att ytterligare beslut på EU-nivå inte ska eftersträvas. Utgångspunkten ska alltid vara eget beslutande utifrån medlemsstatens egna förutsättningar. Samtidigt är det viktigt att EU:s regelverk inte hindrar medlemsstater från att ta sitt nationella ansvar och gå före med en aktiv miljöpolitik.

Folkhälsa

Folkhälsoområdet är huvudsakligen en nationell kompetens och bör så förbli.

Strategin för hållbar utveckling

Europeiska rådet antog en ny EU-strategi för hållbar utveckling i juni 2006. Den strategin bygger vidare på den som beslutades under det svenska ordförandeskapet vid Europeiska rådets möte i Göteborg 2001. Strategin ska följas upp vartannat år. Kommissionen lämnade i slutet av oktober sin första lägesrapport, KOM(2007) 642, om strategin. Nästa översynsrapport ska presenteras i juni 2009, vilket innebär att översynen kan komma att falla inom ramen för det svenska ordförandeskapet hösten 2009.

Förhandlingar om ett internationellt klimatavtal för perioden efter 2012

Klimatfrågan är global och måste därför hanteras internationellt, samtidigt som alla utsläpp sker lokalt. Effekterna av ett förändrat klimat är redan synliga och skrämmande.

I de förhandlingar som måste föras om hur åtaganden och ansvar för utsläppsminskningar, anpassning till klimatets förändring och finansiering av åtgärder ska fördelas är det Vänsterpartiets och Miljöpartiets uppfattning att det – med något slags krav på rättvisa – är tydligt att större åtaganden att minska utsläppen behöver ställas på de rika länderna. Det är viktigt att minskningen påbörjas omgående och inte skjuts på framtiden.

Det främsta instrumentet för att åstadkomma de nödvändiga minskningarna av utsläppen är FN. Vi vill bygga vidare på Kyotoprotokollet med fler länders deltagande.

Vi måste använda oss av alla andra tillgängliga instrument. Dit hör andra globala organisationer som Världshandelsorganisationen WTO och Världsbanken men också regionala organisationer. Vänsterpartiet och Miljöpartiet anser att det är viktigt att EU, i kraft av sin storlek, bidrar aktivt och pådrivande i förhandlingsarbetet.

Särskilt yttrande

Kommissionens årliga politiska strategi för 2009 (KOM 2008/72) (s)

Urban Ahlin (s), Carina Hägg (s), Kenneth G Forslund (s), Kerstin Engle (s), Carin Runeson (s) och Olle Thorell (s) anför:

Den europeiska grannskapspolitiken

Att bidra till demokratisk utveckling och ekonomisk integration i närområdet är en av EU:s mest centrala utrikespolitiska uppgifter. I det av riksdagen godkända betänkandet 2006/07:UU10 har utskottet nyligen behandlat frågor om den europeiska grannskapspolitiken på ett mer fördjupat sätt.

Det bör, som utskottsmajoriteten gör, framhållas att man i balansen mellan grannskapspolitikens inriktning på de östliga grannländerna och länderna kring Medelhavet, måste förmå EU att flytta tyngdpunkten så att ett genuint politiskt och ekonomiskt engagemang från unionens sida för länderna i EU:s östra närområde garanteras. Grannskapspolitiken ska inte ses som en ersättning för de länder som så småningom kan och vill söka medlemskap i EU.

Europeiska rådet godkände i mars i år principen om en union för Medelhavsområdet som kommer att omfatta EU:s medlemsstater och de kuststater runt Medelhavet som inte är medlemmar av EU. Europeiska rådet uppmanade kommissionen att förelägga rådet de förslag som krävs för att inför toppmötet i Frankrike i juli 2008 fastställa de närmare bestämmelserna för vad som kommer att kallas ”Barcelonaprocessen: En union för Medelhavsområdet”.

Söder om EU utgör Medelhavet det vatten som måste passeras av fattiga människor för att få chansen att ta del av det ekonomiska välstånd, den frihet och den demokrati som vi européer tar för given. Mediernas bilder av desperata unga män och kvinnor som ofta utnyttjats av hänsynslösa människohandlare och som vågar livet i rangliga båtar för att nå Europas kuster är hjärtskärande. Den välståndsklyfta vi kan se mellan EU och norra Afrika är inte långsiktigt hållbar. Enda lösningen är att skillnaderna i livsvillkor utjämnas. EU kan här med sin mjuka makt bidra till stora förändringar genom att i alla avtal och förbindelser peka på behovet av demokratisering och av ekonomiska reformer. EU måste också ge dessa länder en möjlighet att sälja sina produkter på den europeiska marknaden. De handelshinder som finns för att skydda europeiska bönder och industrier måste upphöra.

Den socialdemokratiska regeringen initierade flera projekt med syfte att få i gång en dialog och att bidra till ökade relationer med EU:s södra grannskap. Alexandriainstitutets och det svenska konsulatets i Istanbul ansträng-

ningar och viktiga roll för detta måste understrykas. Sveriges erfarenheter bör tas till vara för att öka kontakter och minska misstro mellan kulturer samt stödja processer mot demokrati och mänskliga rättigheter. Sveriges riksdag har också behandlat ett betänkande om vår relation till den muslimska världen i EU:s närområde.

EU:s budgetöversyn

Socialdemokraterna vill inledningsvis erinra om att Europeiska rådet i december 2005 enades om EU:s långtidsbudget (finansieringsram) för perioden 2007–2013. Den fleråriga finansieringsramen saknar rättslig grund i fördragen. Därför formaliseras överenskommelsen genom ett interinstitutionellt avtal mellan ministerrådet, Europaparlamentet och Europeiska kommissionen. I april 2006 enades Europaparlamentet, ministerrådet och Europeiska kommissionen om en ny finansieringsram för perioden 2007–2013. Den nuvarande finansieringsramen är den fjärde i ordningen. Avtalet innehåller också, som en återspeglning av överenskommelsen från Europeiska rådet i december 2005, en uppmaning till kommissionen att genomföra en översyn över budgetens prioriteringar och finansiering under 2008 och 2009.

Kommissionen presenterade i september 2007 meddelandet ”Budgetreform för ett Europa i förändring” (SEK[2007]1188) för en samrådsprocess i EU på nationell, regional och lokal nivå. Samrådet pågår fram till den 15 juni 2008. Riksdagen fattade den 10 april beslut om finansutskottets utlåtande 2007/08:FiU14, till vilket utrikesutskottet yttrat sig (2007/08:UU2y).

Sverige tillhör inom EU en minoritet av länder som vill hålla EU:s budget på en begränsad nivå på maximalt 1 % av BNP.

Det är, anser Socialdemokraterna, rimligt att Sverige som ett rikt land är nettobidragsgivare till EU. Det som inte är rimligt är hur pengarna fördelas inom EU. I dag erhåller vissa länder i västra delen av EU stora bidrag till både jordbruk och infrastruktursatsningar trots att dessa länder har utvecklats ekonomiskt och borde stå på egna ben.

Socialdemokraterna anser att fördelningen av pengar för utveckling i högre grad borde komma de nya och mindre ekonomiskt utvecklade medlemsstaterna i EU:s östra del till godo.

I EU:s kommande revision av den innevarande långtidsbudgeten och i det framtida arbetet med nya långtidsbudgetar bör ett bättre användande av EU:s pengar stå i fokus. Var än EU:s pengar används är det av största vikt att pengarna används på ett korrekt sätt. Fusk och korruption av alla slag måste kraftfullt bekämpas.

Resultatet av samrådet ska utgöra underlag för en vitbok som kommissionen avser att presentera i slutet av 2008 eller början av 2009. Därefter kommer rådet och Europaparlamentet att ta ställning till budgetöversynen. Den kan komma att avslutas under det svenska ordförandeskapet i EU hösten 2009.

Lissabonstrategin

Lissabonstrategin utgör EU:s gemensamma verktyg för hållbar tillväxt och full sysselsättning och syftar till att driva på ekonomiska reformer, stärka den sociala sammanhållningen i unionen samt främja en miljömässigt hållbar utveckling. Sverige och Europa ska konkurrera i en alltmer globaliserad värld. För att detta ska fungera och utvecklas med det intensiva konkurrenstryck som globaliseringen skapar, krävs ett nära samarbete mellan staten och arbetsmarknadens parter. I Sverige initierade vi socialdemokrater strategiska branschprogram som innehåller bl.a. forsknings-, utbildnings- och infrastrukturinsatser. De togs fram i samarbete mellan stat, näringsliv och fackliga organisationer för att stärka Sveriges konkurrenskraft i nyckelbranscher. Av EU ses detta som ett gott exempel, och vi socialdemokrater anser att det är ett sätt att genomföra Lissabonstrategin för tillväxt och sysselsättning,

Lissabonstrategin syftar till att EU 2010 ska vara den ledande kunskapsbaserade ekonomin i världen. Att öka utbildningsnivån hos medborgarna inom EU är ett av målen. Denna ambition måste genomsyra hela utbildningspolitiken på alla nivåer. Studenter måste också ha goda möjligheter att studera på olika lärosäten runt om i EU.

Lissabonstrategin tar särskilt upp vikten av det livslånga lärandet. Ett tillgängligt och generöst studiemedelssystem och avgiftsfrihet för alla studenter från EES-länder är andra hörnstenar för att möjligheten till ett livslångt lärande ska vara en realitet för alla.

Vi ser ingen motsättning mellan satsningar på akademisk excellens inom forskning och högre utbildning och satsningar på en höjd kunskapsnivå för hela folket. Tvärtom bär de upp varandra. Ska EU vara den ledande kunskapsbaserade ekonomin i världen krävs ett brett synsätt, en hög kvalitet i alla skol- och utbildningsformer, och ambitionen att vilja höja hela folkets utbildningsnivå utifrån individens förutsättningar och ambitioner. För Socialdemokraterna är det viktigt att globaliseringen och den ökade konkurrensen möts genom ökad kunskap, inte genom sänkta löner. Arbetet inom Lissabonstrategins ram måste fortsätta och efter 2010.

Folkhälsa

Folkhälsofrågorna är i första hand en nationell kompetens. Men det händer att det som är grundläggande för EU, i det här fallet främst den fria rörligheten för varor, kommer i konflikt med folkhälsopolitiska överväganden. Det gäller t.ex. alkohol, kemikalier och tillsatser i livsmedel. Sverige till-

hör de länder som länge haft hög ambition när det gäller förebyggande folkhälsoarbete och restriktiv användning av kemikalier och tillsatser i mat och godis. Praktiska exempel på detta är hur en restriktiv alkoholpolitik formats för att främja folkhälsan och hur farliga färgämnen varit förbjudna i godis. Nyligen har det slagits fast att EU inte ser någon anledning till att förbjuda s.k. azofärgämnen i godis och mediciner.

EU ska ha regler som genom försiktighet och måttlighet värnar folkhälsan och gör det enkelt för konsumenterna att handla hälsosamt.

Rörligheten för människor inom EU är en stor och viktig möjlighet som bör öka. Det betyder samtidigt att medborgare i ett EU-land allt oftare kommer att behöva söka vård i ett annat EU-land för att man arbetar eller studerar där. Det är naturligt att människor i första hand vill söka bra vård i sitt närområde, men det kommer att bli allt vanligare att denna vård av olika skäl är gränsöverskridande.

För att reglera ersättningsfrågor när medborgare i ett EU-land söker vård i ett annat EU-land finns i dag förordning 1408/71. Utifrån denna förordning har EG-domstolen vid ett flertal tillfällen behandlat enskilda fall som format en praxis. Vi anser att det är olyckligt när enskilda rättsfall utformar viktig praxis på hälso- och sjukvårdens område. Det bör i stället vara de politiskt ansvariga regeringarna i medlemsstaterna som beslutar om vilka regler som ska gälla för den gränsöverskridande vården och medborgarnas möjlighet att söka vård i annat EU-land.

De grundläggande värden som bör prägla hälso- och sjukvården – likvärdig vård för alla medborgare, vård som är tillgänglig för alla utifrån behov och en solidarisk finansiering som gör det möjligt för alla medborgare att få vård – antogs av EU:s ministerråd i juni 2006. Vi socialdemokrater anser att sjukvården i första hand är en gemensam nytthet för medborgarna som alla bör ha tillgång till utifrån dessa värden. Hälso- och sjukvården bör inte behandlas och regleras som en näringsverksamhet bland andra där medborgaren blir kund, utan som en social rättighet som medborgaren har rätt till utifrån sina behov och sitt okränkbara människovärde.

Kommissionen arbetar just nu med ett direktiv som ska reglera den gränsöverskridande vården inom unionen. Vi vill att Sverige i den processen aktivt arbetar för att sjukvården ska vara en nationell angelägenhet där behoven styr tillgången till vård. Det är viktigt att skapa ett tydligt regelverk som ger förutsägbarhet för medborgarna och att motarbeta förslag som leder till att det utvecklas en europeisk vårdmarknad där sjukvård blir en handelsvara. För att medlemsstaterna ska kunna erbjuda sina medborgare högkvalitativ vård med rimliga planeringsförutsättningar och utan onödig väntan måste det finnas möjlighet att kräva förhandstillstånd för viss vård (sjukhusvård eller annan mycket specialiserad eller dyrbar vård).

Förhandlingar om ett internationellt klimatavtal för perioden efter 2012

Klimatfrågan är global och måste därför hanteras internationellt. Det är ingen tvekan om att det är på miljöområdet som EU har störst relevans i medborgarnas ögon. EU måste som helhet arbeta för kraftigt minskade utsläpp. Det är bra att EU-kommissionen nu ställer konkreta krav när det gäller utsläppsnivåerna, men både EU och Sverige kan bättre.

Den stora utmaningen i arbetet för ett framtida effektivt och globalt klimatavtal är att komma överens om hur åtaganden och ansvar för utsläppsminskningar, anpassning till klimatets förändring och finansiering av åtgärder ska fördelas. Ett framtida effektivt och globalt avtal måste accepteras av både industriländer och utvecklingsländer och samtidigt ge tillräckliga resultat i form av minskade utsläpp.

Det klimatavtal som ska ta vid när Kyotoprotokollets åtaganden löper ut år 2012 måste beslutas senast hösten 2009, under klimatkonventionens partskonferens COP 15 i Köpenhamn och under Sveriges ordförandeskap i EU:s ministerråd. Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar och EU måste inta en ledande roll i de internationella förhandlingarna. Socialdemokraterna menar att det går att förena satsningar på förnybar energi och utsläppsminskningar med ökad tillväxt.

Ett viktigt verktyg för att förbättra miljön är att minska transporterens negativa miljöpåverkan. Vi socialdemokrater vill verka aktivt för ett effektivare tågtransportnät inom EU. De nationella järnvägssystemen måste bli kompatibla och lagstiftningen synkroniseras. Då först – och parallellt med EU-kommissionens strävan att öka andelen förnybar energi – har tågtrafiken en chans att bli ett realistiskt transportalternativ inom EU.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Kommissionsdokument KOM (2008) 72 Årlig politisk strategi

I den årliga politiska strategin för 2009 presenterar kommissionen de prioriterade frågorna för arbetet under året och hur resurser ska fördelas under den sittande kommissionens sista år.